

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ШКОЛЯРІВ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
"05" вересня № 5

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
"10" вересня № 168/2. 1-06

**Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-технічного напрямку
"Техніка малювання"**

3 роки навчання

м. Тернопіль - 2025

Автор:

Димашевська Христина Богданівна – керівник гуртків Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

Рецензенти:

Кривокульська Наталія Степанівна – завідувач методичного відділу Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

Зіньчишин Ольга Степанівна – заступник директора з навчально-виховної роботи Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Природа, техніка і наука – могутнє джерело пізнання, яке через спілкування розкриває людині свої таємниці й робить її більш чутливою до навколишнього світу.

Молодший шкільний вік характеризується підвищеною допитливістю в різних сферах, але особливий інтерес діти проявляють до малювання. Тому естетичне виховання в цей період займає важливе місце в розвитку пізнання навколишнього світу. Вироблення нових технічних навичок, художнього сприйняття середовища сприяє багатогранному розвитку дитини як особистості. Навчальна програма «Техніка малювання» спрямована на дітей віком від 6 до 10 років.

Програма розрахована на три роки навчання.

На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

1-й рік навчання: початковий рівень – 144 год (4 год. на тиждень);

2-й рік навчання: початковий рівень – 216 год. (6 год на тиждень);

3-й рік навчання: основний рівень – 216 год (6 год. на тиждень).

Актуальність навчальної програми обумовлена важливістю формування художнього-естетичного ставлення до природи, яке реалізується шляхом розвитку в дітях почуттів та вражень від сприйняття кольорів навколишнього середовища. Природа – найкращий художник, а діти шляхом пізнання через науку і технології можуть навчитися відображати власне бачення краси живого та неживого світу.

Тому, *метою навчальної програми є:*

- формування знань про теоретичні основи образотворчого мистецтва;
- ознайомлення дітей з різними техніками малювання;
- ознайомлення дітей з нетрадиційними техніками малювання;
- спонукання в дітях пізнавати природу та світ через кольори.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*, яка передбачає оволодіння знаннями про різні техніки малювання та основи образотворчого мистецтва;
- *практичної*, орієнтованої на: вміння пояснювати різницю у техніках малювання; малювати та досліджувати живу природу; оволодіти різними способами нетрадиційного малювання;
- *комунікативної*, яка передбачає формування умінь чітко й зрозуміло висловлювати свої думки, почуття, враження від практичної роботи, ефективно комунікувати з усіма учасниками освітнього процесу;
- *творчої*, яка передбачає розвиток творчих здібностей вихованців у процесі поєднання творчої та науково-технічної діяльності; формування естетичних смаків у дітей, здатності генерувати ідеї, розвивати асоціативне та критичне мислення;
- *соціальної*, яка передбачає формування відповідального громадянина, а також усіх форм поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у позашкільному житті, здатності до самореалізації та самовизначення; уміння працювати з іншими для спільного результату; дотримання прав та обов'язків дитини.

Програма передбачає проведення практичних занять, пленерів на природі, малювання рослин і тварин, активну участь вихованців у масових заходах, конкурсах, організаціях та виставках малюнків.

Загальними принципами організації навчально-виховного процесу є науковість, поєднання інтелектуальної і практичної діяльності, послідовність викладення матеріалу, індивідуальний підхід.

Методами навчання є словесні, наочні, практичні. Методами опрацювання навчального матеріалу є: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові(евристичні), дослідницькі. Передбачено проведення колективно-групових занять, фронтальної роботи, індивідуальних, індивідуально-колективних,

практичних та комбінованих занять.

Формами контролю за результативністю навчання є практичні заняття, пленери, виставки художніх робіт, тестування, участь у конкурсах, виставках.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	-	2
2	Теоретичні основи образотворчого мистецтва	20	14	34
3	Особливості роботи аквареллю	10	20	30
4	Особливості роботи гуашшю	10	20	30
5	Особливості малювання пастеллю	4	8	12
6	Нетрадиційні техніки малювання	6	24	30
7	Підсумок	-	6	6
	Разом:	52	92	144

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з метою і завданнями роботи гуртка. Правила безпеки життєдіяльності.

2. Теоретичні основи образотворчого мистецтва (34 год.)

Теоретична частина. Основи кольоропоєднання. Вивчення шкали розподілу кольорів та відтінків. Хроматичні та ахроматичні кольори. Основні та похідні кольори. Холодні, теплі та контрасні кольори. Класифікація графічних олівців. Різновиди пензликів за формою та структурою виготовлення. Передача висоти, ширини та глибини предметів на малюнку. Основні поняття перспективи: точка, поле, кут зору, картинна площина, плоскість,

лінія горизонту. Роль композиції у побудові малюнку.

Практична частина. Вправи на вирішення колористичних завдань. Тестовий малюнок на визначення графічних здібностей. Тестовий малюнок на визначення живописних здібностей. Вправи для розвитку уяви простору. Вправи малюнків із змішуванням кольорів. Вправи з поєднанням монохромних кольорів на малюнку. Вправи на створення композиції у малюнку.

3. Особливості роботи аквареллю (30 год.)

Теоретична частина. Складові акварелі та види акварельного паперу. Робота аквареллю по сухому та вологому папері. Натуральні пензлики для роботи з аквареллю, зокрема з шерсті білки та борсука. Догляд за пензликами після роботи та методи їх відновлення. Умови зберігання, догляду та відновлення акварельних фарб.

Практична частина. Вправи з аквареллю для поступового посилення кольору. Створення ескізу загального вирішення картини. Створення ескізу кольорового вирішення картини. Виконання пейзажу аквареллю. Виконання натюрморту аквареллю. Замальовка рослин чи квітів з натури. Проведення пленеру у техніці акварель. Малюнок «Фруктовий настрій» у техніці акварель. Малюнок «Овочевий мікс» у техніці акварель. Проведення виставки акварельних малюнків.

4. Особливості роботи гуашшю (30 год.)

Теоретична частина. Вивчення особливостей малювання гуашшю. Склад, консистенція та умови зберігання гуашових фарб. Прийоми роботи гуашшю. Методи відновлення пересохлої гуашші. Вивчення техніки малювання гуашшю та перегляд відео матеріалів.

Практична частина. Малюнок гуашшю «Зимові мотиви». Малюнок «Теплий зимовий вечір». Малюнок «Новорічні іграшки». Малюнок «Зоряна ніч». Малюнок «Яскраві фрукти гуашшю». Флористичний малюнок гуашшю. Комерційний малюнок: малюнок гуашшю для реклами. Малюнок гуашшю на довільну тему. Підготовка до виставки: вибір теми, підбір малюнків та

оформлення локації. Проведення виставки малюнків у техніці гуаш.

5. Особливості малювання пастеллю (12 год.)

Теоретична частина. Вивчення техніки малювання пастеллю (восковими олівцями). Резист-ефект від поєднання пастелі з аквареллю.

Практична частина. Поєднання техніки малювання восковими олівцями з аквареллю. Малюнок-експеримент з резист-ефектом. Опанування техніки малювання восковими олівцями на темній основі. Створення малюнку на довільну тему восковими олівцями.

6. Нетрадиційні техніки малювання (30 год.)

Теоретична частина. Ебру – техніка малювання по воді. Екологічні фарби з природних фарбників. Вивчення технік малювання з використанням солі, манної крупи, листя, штампів з овочів та фруктів.

Практична частина. Опанування техніки малювання ебру. Виготовлення екологічних фарб з природних фарбників. Малюнки із застосуванням відбитків листя. Малюнки із використанням солі та манної крупи. Створення малюнків з допомогою штампів овочів (картоплі, буряка, моркви). Створення малюнків з допомогою штампів фруктів (лимонів, яблук). Малюнки із застосуванням повітряної кульки. Малювання дерев з допомогою ватних паличок. Ниткографія – утворення малюнків з допомогою нитки. Малювання при звучанні класичної музики. Виконання малюнка при звуках природи (мелодії вітру, дощі, співу птахів тощо). Проведення виставки малюнків з використанням нетрадиційних технік малювання.

7. Підсумок (6 год.)

Практична частина. Виставка найкращих художніх робіт виконаних протягом навчального року. Проведення анкетування щодо технік малювання. Підсумкове заняття.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи;
- матеріали й інструменти, які необхідні для навчання;
- поняття композиції (на початковому рівні);
- поняття про основні кольори;
- основні поняття перспективи;
- техніки малювання;
- основні нетрадиційні техніки малювання.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи;
- організовувати своє робоче місце, правильно сидіти;
- правила користування гуашевими та акварельними фарбами, пензлем;
- малювати рослини з натури;
- заповнювати площини аркуша (велике зображення);
- розміщувати елементи зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування (біля, над, під, зліва, справа, вгорі, внизу).

Вихованці мають набути досвіду:

- роботи в колективі та безпеки під час виконання завдань;
- розвитку сприйняття, пам'яті та уяви;
- використовувати різні техніки та матеріали при виконанні творчих завдань;
- використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності;
- здатності розуміти та оцінювати естетичні явища.

Початковий рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	-	2
2	Акварельні техніки малювання	20	32	52
3	Техніки малювання гуашшю	20	36	56
4	Техніки малювання акрилом	16	36	52
5	Змішані техніки малювання	16	36	52
6	Підсумок	-	2	2
	Разом:	74	142	216

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з метою і завданнями роботи гуртка. Правила безпеки життєдіяльності.

2. Акварельні техніки малювання (52 год.)

Теоретична частина. Акварель – «водяна» фарба та її головна особливість – прозорість. Акварель та вода. Збереження легкості та «світіння» паперу крізь акварельну фарбу. Вивчення впливу кількості води на пензлі та папері на мазок. Техніка "по-сирому" (wet-on-wet) для м'яких переходів (небо, вода). Техніка "по-сухому" (wet-on-dry) для чітких деталей. Різниця між техніками «по-сирому» та «по-сухому». Вивчення техніки лесування, отримання нових відтінків та глибини, шляхом накладання одного прозорого шару фарби на інший (після висихання). Збереження білого кольору відблисків чи снігу на малюнку виконаному аквареллю із застосуванням воскової крейди. Вивчення технік акварельних фокусів для утворення цікавих ефектів малюнку: використання солі для імітації снігу чи текстури, техніки набризків для дощу чи зірок. Вивчення технік акварельних фокусів для відмивання фарби для створення світлих ділянок.

Практична частина. Малюнок з ефектом прозорості, із використанням техніки «wet-on-wet» для хмар і неба. Малюнок заходу сонця над морем з кольоровими переливами (wet-on-wet, розтяжка кольору). Малюнок осіннього листя з візерунками (wet-on-dry, нашарування). Малюнок з поєднання двох технік «wet-on-wet» та «wet-on-dry». Вправи малювання у техніці лесування. Малюнок квітів з прозорими пелюстками із технікою лесування. Малюнок туманного ранку м'якими тонами. Малюнок склянки з водою: передача прозорості та відблисків. Малюнок на тему дощового дня із набризкуванням. Малюнок соснового лісу, покритого інеєм, із використанням акварелі та білої гуаші (прозоре тло аквареллю, деталі інею гуашшю). Малюємо симетричний малюнок із зображенням гірського озера та відображенням гір у воді. Малюнок ранкової роси на павутинці: тонкі лінії, прозорі краплі, деталізація. Малюнок північного сяйва із розмивкою яскравих кольорів на темному тлі. Проведення індивідуального заняття про техніки акварельних фокусів. Вправи з малювання дощу чи зірок з використанням технік акварельних фокусів. Проведення виставки акварельних малюнків.

3. Техніки малювання гуашшю (56 год.)

Теоретична частина. Основні відмінності гуаші від акварелі. Перегляд та аналіз відеоматеріалів про гуашеві фарби. Особливості гуаші – густина і непрозорість. Техніка перекривання темного світлим на малюнку. Отримання світліших відтінків гуашшю. Значення білил у створенні пастельних кольорів. Малюємо шар за шаром гуашшю, важливість попереднього висихання шару перед нанесенням наступного, уникнення змішування кольорів на папері. Використання темного та кольорового паперу як тла для яскравості малюнку гуашшю. Досягнення рівного, насиченого кольору без розводів, правильна консистенція гуаші. Вивчення правил використання та збереження гуашевих фарб. Правила змішування гуашевих фарб, утворення відтінків.

Практична частина. Яскравий малюнок гуашшю веселки із почерговістю нанесення фарби. Малюнок гуашшю на довільну тему. Малюнок гуашшю у темних відтінках із змішуванням кольорів. Малюнок папуги з насиченими кольорами, без розмивки кольору та змішування кольорів на папері. Малювання текстури шерсті кота чи собаки. Малюємо маску домашнього улюбленця гуашшю. Промальовування об'єму та світлотіні в натюрморту з фруктами на тарілці. Малюємо гуашшю з білилами на темному тлі нічне небо із місяцем та зірками. Проведення індивідуального заняття щодо малювання на темному тлі. Малюнок «Зимовий пейзаж» із сніговими заметами білою гуашшю. Малюнок «Казковий замок» із заданими елементами декоративності. Контрасний малюнок «Світлячки» на кольоровому папері. Малюємо декоративну тарілку чи килим з орнаментами і візерунками. Передавання кольору та форми на малюнку свого улюбленого мультгероя. Передача об'єму, текстури, кольорів на малюнку тістечка з кремом. Малюнок «Веселий клоун» із переданням емоцій через яскраві кольори та міміку. Малювання фантастичних квітів по мокрому паперу гуашшю. Проведення виставки малюнків у техніці гуаш.

4. Техніки малювання акрилом (52 год.)

Теоретична частина. Акрил – універсальний матеріал художника. Вивчення техніки малювання акрилом. Переваги використання акрилу: рідка та густа консистенція, швидке висихання, не змивання після висихання. Техніка імпасто – створення об'ємної та рельєфної поверхні з допомогою густого акрилу та мастихіну. Перекривання попередніх шарів акрилу та виправлення помилок. Можливості малювання акрилом на різних поверхнях: полотні, картоні, дереві, камінні, тканині. Вивчення технології малювання акрилом по дереві. Вивчення технології малювання акрилом на тканині.

Практична частина. Малюнок «Соковите яблуко» акрилом на картоні. Малюємо морські хвилі з передачею руху води та змішуванням кольорів.

Проведення індивідуального заняття про змішування акрилових відтінків. Малюнок гірського пейзажу у техніці імпаasto. Індивідуальне заняття про техніку імпаasto. Малюємо копію твору соняшників Ван Гога із застосуванням експресивних мазків. Змішування та набризкування у малюнку про планети та космічні фантазії. Малюнок з відблисками металевої вази чи інших блискучих предметів. Вправа на створення портрету з яскравими кольорами у стилі поп-арт. Вправи на промальовування кори дерев та їх текстури. Проведення індивідуального заняття. Абстрактна композиція, гра кольорами та формами. Малювання на камінцях: рослини, тварини, візерунки. Проведення індивідуального заняття. Вправа з малювання акрилом текстури тканини (картата скатертина, смугастий рушник). Вправа із застосуванням темних тонів та контрастного світла у малюнку підводної печери. Відображення основ перспективи на малюнку акрилом «Будинок на пагорбі та стежка». Проведення виставки малюнків з використанням акрилу.

5. Змішані техніки малювання (52 год.)

Теоретична частина. Ефекти від поєднання різних технік та матеріалів. Дослідження ефекту при поєднанні акварелі та туші, гуаші та пастелі. Ефекти при поєднанні фарби та олівців, пастелі та акварелі. Поєднання прозорих та непрозорих фарб (акварель + гуаш чи акрил). Поєднання гладких та рельєфних поверхонь в одній роботі. Створення чітких контурів та білих ділянок з використанням воску, пастелі, скотчу, макувальної рідини разом з різними фарбами. Мистецтво поєднання живопису та колажу. Додавання у малюнок фарбами елементів з інших матеріалів для створення об'єму чи фактури (вирізки з журналів, тканина, нитки, природні матеріали).

Практична частина. Малюнок у змішаній техніці вітальної листівки (акварель/гуаш + аплікація + надпис). Пальчиковий живопис на довільну тему. Крапковий живопис (пуантилізм), малюємо метелики і квіти. Малювання ватними паличками ажурних візерунків. Малювання губкою текстури крони

дерев і хмар. Проведення індивідуального заняття. Монотипія: унікальний відбиток пейзажу чи абстракції. Ефект резерважу із застосуванням воскової крейди та акварелі. Проведення індивідуального заняття. Вправа з малювання у техніці сграффіто – подряпування по гуаші чи акрилу. Вправа з малювання по мокрому паперу гуашшю на тему «Фантастичні квіти». Серія малюнків: «Один день з життя кошеняти» (2-3 маленьких малюнки гуашшю чи акрилом, що розповідають історію). Проведення індивідуального заняття. Створення колажу з фарбами, поєднання вирізок та живопису. Малюнок з об'ємними деталями у змішаній техніці «Мій робот – помічник» (малюнок фарбами + елементи з фольги, картону, дротів). Проведення індивідуального заняття. Техніка штампування із зрізів картоплі та інших овочів, малюнок «Рослинний принт». Проведення виставки малюнків з використанням змішаних технік.

6. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Проведення підсумкового заняття.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила з техніки безпеки;
- склад та особливості акварельних, гуашевих та акрилових фарб;
- особливості нанесення фарб та їх розведення;
- основні техніки поєднання різних засобів малювання;
- поняття «лесування», «набризкування», «імпасто», «сграффіто»;
- різницю між техніками «по-сирому» (wet- on-wet) та «по-сухому» (wet-on-dry) в акварелі;
- методи передачі кольору, форми, об'єму, світлотіні.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи;
- підготовлювати свої робочі матеріали для практичних занять;
- техніку «по-сирому» (wet- on-wet) в акварелі;
- техніку «по-сухому» (wet-on-dry) в акварелі;
- способи нанесення акварелі, гуаші, акрилу;
- змішані техніки малювання.

Вихованці мають набути досвіду:

- малювання різних предметів живої та неживої природи;
- малювання різних текстур;
- використання губки, ватних паличок у живописі;
- штампування із зрізів овочів;
- співпрацювати у дитячому колективі.

Основний рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2	-	2
2	Графіка	26	44	70
3	Декоративно-прикладне мистецтво	18	52	70
4	Нетрадиційні техніки малювання та графіки	18	54	72
5	Підсумок	-	2	2
	Разом:	64	152	216

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з метою і завданнями роботи гуртка. Правила безпеки життєдіяльності.

2. Графіка (70 год.)

Теоретична частина. Вивчення поняття «графіка», лінії, контури. Поняття силуетів у графіці. Техніки графіки: лінійна, силуетна, тонова, світлотіньова. Детальне вивчення світлотіньової техніки графіки за зразками. Класифікація графітних олівців та їх особливості. Види ліній: товсті, тонкі, прямі, хвилясті, ламані. Графічні матеріали: олівці, маркери, лінери, туші, пастелі, вугілля. Передавання настрою, характеру об'єкта з допомогою ліній (наприклад, колючий їжак, м'яка хмаринка). Види штрихування. Як з допомогою штрихів (коротких ліній) показати різні поверхні: пухнасту шерсть, гладкий метал, шорстку кору дерев? Різниця між малюнком олівцем від малюнку маркером чи пастеллю, можливості кожного матеріалу (чіткість лінії, розтушовка, яскравість кольору). Основи композиції та її центр у малюнку. Плани зображення: передній, середній, далекий. Скетчинг – техніка швидкого малювання, система базових начерків.

Практична частина. Малювання об'ємних фігур (наприклад, яблуко), світлотіні на геометричних формах (куб, куля) олівцем. Передача текстури шерсті тварини штрихуванням з допомогою олівця. Малюнок гілки дерева у чорно-білих тонах з допомогою вугілля. Малюнок на довільну тему з допомогою вугілля. Проведення індивідуального заняття щодо малювання об'ємних фігур та різних текстур. Малюнок у техніці пуантилізму, крапками маркерів. Малюнок заходу сонця або нічного неба сухою пастеллю. Проведення індивідуального заняття, малюнок сухою пастеллю. Малюнок фруктів у стилі поп-арт маркерами чи фломастерами. Малюнок на довільну тему у стилі поп-арт. Промальовування силуету тварини тушшю та пензлем на заході сонця. Малюємо графічну ілюстрацію до казки олівцем і тушшю. Дизайн персонажа: створення власного героя для коміксу чи мультфільму. Підготовка та проведення конкурсу про кращий дизайн персонажу. Динамічна композиція: передача руху через лінії та форми (спортивні ігри).

Проведення індивідуального заняття про динаміку руху. Графічний натюрморт: композиція з 2-3 предметів, виконана лінером чи гелевою ручкою. Підготовка та проведення виставки малюнків з графічного натюрморту. Малюнок з основ перспективи (дорога, що втікає вдалечінь) та об'єктами різних планів. Скетчинг (швидкі замальовки): малюємо предмети за 5-10 хвилин. Малюнок у техніці скетчинг про чотири пори року. Організація та проведення виставки кращих малюнків у техніці графіка.

3. Декоративно-прикладне мистецтво (70 год.)

Теоретична частина. Різниця між візерунками та орнаментами, їх створення та роль у житті. Симетрія у природі та мистецтві: від листви і метеликів до орнаментів та витинанок. Мова народного мистецтва та приклади стилізації квітами, тваринами. Марія Приймаченко та її фантастичні звірі. Українське мистецтво у світі натюрмортів Катерини Білокур. Значення символів та кольорів в українських орнаментах. Предмети побуту у декоративно-прикладному мистецтві: посуд, одяг, меблі, іграшки. Вивчення технік паперової мозаїки, витинанки та вітражу. Відродження витинанок у сьогоденні: від класичних технік до нових підходів.

Практична частина. Створення орнаменту для закладки з допомогою лінерів та маркерів. Малюнок на закладках в техніці орігамі (кутові закладки). Проведення індивідуального заняття. Малюємо гуашшю чи акрилом ескіз розпису паперової тарілки у українському стилі. Проведення індивідуального заняття. Створюємо малюнок дизайну чашки з візерунками. Створення карнавальної маски з паперу з малюнками та її декорування. Створення картини у техніці паперової мозаїки із шматочків кольорового паперу. Проведення індивідуального заняття про паперову мозаїку. Витинанка, симетричне вирізання візерунків з паперу на тему «Дерево життя». Організація та проведення виставки дитячих витинанок. Малювання ескізу вбрання для ляльки-мотанки. Малювання ескізу схеми вишивки рушника хрестиком. Розробка та малювання візерунку писанки на папері. Створення малюнка власної обкладинки до улюбленої книги. Організація та

проведення конкурсу «Кращий дизайн обкладинки». Малюємо ескіз вітражу з допомогою чорного контуру та яскравих кольорів. Проведення індивідуального заняття. Створення декоративного панно з тканини, паперу з графічними начерками. Створення декору рамки для фото з допомогою малюнку та аплікації. Проведення індивідуального заняття. Ткацтво з паперу, створення невеликого килимка з кольорових паперових смужок. Декорування картонної коробки природними матеріалами та графічними малюнками. Проведення індивідуального заняття. Створення об'ємної листівки з графічними візерунками та елементами, що піднімаються (pop-up). Організація та проведення конкурсу малюнків на кращу листівку з графічним дизайном.

4. Нетрадиційні техніки малювання та графіки (72 год.)

Теоретична частина. Незвичні предмети для малювання: губки, нитки, листя, зубні щітки, ватні палички. Поняття фактури у малюнку. Використання технік фронтажу та граттажу. Застосування солі, піску, м'ятого паперу для утворення різних ефектів. Вивчення основних прийомів технік: монотипії, кляксографії, ебру. Вивчення основних прийомів ниткографії. Основні прийоми графічної монотипії. Взаємодія різних художніх матеріалів (наприклад, віск та акварель, клей і сіль). Взаємодія різних художніх матеріалів (наприклад, піни і фарби).

Практична частина. Ниткографія. Створення симетричних візерунків за допомогою нитки, змоченої фарбою. Проведення індивідуального заняття. Техніка граттажу, подряпування малюнка на восковій основі, покритій гуашшю. Фронтаж – отримання відбитків текстур (монети, листя, тканини) шляхом натирання олівцем. Проведення індивідуального заняття. Графічна монотипія – створення унікального відбитка малюнка, зробленого на склі або плівці. Ароматні малюнки – тонування паперу та малювання кавою або міцним чаєм. Створення малюнку кавою на довільну тему. Створення малюнку розчином чаю на довільну тему. Проведення індивідуального заняття. Організація та проведення виставки малюнків. Створення

рельєфного малюнку клеєм ПВА з наступним посипанням сіллю та тонуванням аквареллю. Мармуровий папір – утворення візерунків з допомогою піни для гоління та барвників. Проведення конкурсу дитячих малюнків. Ебру – малювання на поверхні води з крохмалем та перенесення на папір. Малювання ватними паличками пухнастих текстур. Малювання клеєм з блискітками сяючих акцентів. Малювання зубною щіткою набризків снігу, зірок та малювання губкою текстури листя, хмар тощо. Створення рельєфного малюнка пластиліном на картоні. Малювання на зрізі дерева акрилом чи гуашшю весняних мотивів. Малювання карти скарбів на м'ятому папері для утворення ефекту старовини. Створення малюнків з допомогою відбитків листя. Створення малюнків з допомогою зрізів овочів. Малювання живої природи з натури. Підготовка та проведення виставки малюнків виконаних у нетрадиційних техніках. Відвідування художніх виставок. Відвідування виставок дитячих художніх робіт.

5. Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила та прийоми безпечного використання професійних художніх матеріалів;
- технології, матеріали й інструменти, які використовуються при малюванні;
- поняття «графічної монотипії», «граттажу», «фронтажу»;
- основні техніки графіки;
- поняття декоративно-прикладного мистецтва;
- значення кольорів та символів в українських орнаментах;
- техніки паперової мозаїки, витинанки, вітражу, ебру.

Вихованці мають уміти та застосовувати:

- безпечно користуватися художніми матеріалами та інструментами;
- підготовлювати свої робочі матеріали для навчання;
- базові знання про графіку, декоративно-прикладне мистецтво;
- прийоми малювання олівцем, лінером, тушшю, пастеллю, вугіллям;
- засоби для створення малюнків та виробів паперової мозаїки, витинанки, вітражу, ебру, фронтажу, граттажу;
- художні засоби для малюнків у нетрадиційних техніках.

Вихованці мають набути досвіду:

- малювання різних предметів у техніці графіка;
- малювання швидких малюнків (скетчингу);
- створення малюнків та виробів з декоративно-прикладного мистецтва;
- поєднання нетрадиційних засобів для малювання;
- підготовки та організації дитячих виставок малюнків.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
1	Дошка шкільна	1
2	Екран	1
3	Діапроектор	1
4	Телевізор	1
5	Комп'ютер з принтером	1
6	DVD-прієр	1
Інструменти		
1	Пензлі (№1-10)	
2	Олівці графічні	

3	Ручки гелієві	
4	Альбоми для малювання	
5	Папір акварельний	
6	Фарби акварельні	
7	Фарби гуашеві	
8	Воскові олівці	
9	Нитки	
10	Ватні палички	
11	Крейда	
12	Прості олівці HB	
13	Палітра	
14	Гумка	
15	Мольберти	

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янова Н. М. Образотворче мистецтво як чинник національного виховання особистості (українознавчий аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.12. Київ, 2007. 17 с.
2. Белень А. І. Перо письменника і пензель художника. Черкаси –Вертикаль, 2007. – 256 с.
3. Галіщина Л. «Розуміння – розум – творчість» / О. Антощак, І. Ганжала, Н. Ніколаєнко. – Київ. Видавничий дім «Шкільний світ» - 2006., ст. 21 – 29.
4. Джафарова О. С. Нетрадиційні художні техніки у творчому самовираженні молодших школярів // Мистецтво та освіта. Київ : Педагогічна думка, 2012. № 3. С. 38-43.
5. Железняк С. М. Образотворче мистецтво: підручник для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів/ С. М. Железняк, О. В. Ламонова. – К.: Генеза, 2014., ст. 54 – 67.

6. Комаровська О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 412 с.
7. Любарська Л.М., Резніченко М.І. Образотворче мистецтво: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів України.- К. - 2001.
8. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі. К.: Початкова школа , 2006. –259 с.
9. Образотворче мистецтво. 1-4 класи / Р. Шмагало [та ін .] // Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім: “Освіта”, 2012. 392 с
10. «Психологічна підтримка творчості учня». «Шкільний світ». Київ. «Редакція загально педагогічних газет». 2003., ст. 51 – 59.
11. Прима І. Акварельний живопис у позашкільних навчальних закладах художньо-естетичного профілю // Мистецтво та освіта. Київ: Педагогічна думка, 2016. №1. С. 34-38.
12. Франс Бельвіль-Ван Скетчі! Як робити замальовки повсякденного життя. – Київ – Маан, 2016. -167 с.
13. Ціннісні орієнтири навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах: метод. посіб./А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко та ін.[за ред. В. В. Мачуського]. К. : ТОВ «Артмедіа прінт», 2017. 272 с.
14. Чепіль Л. П., Запорожець Г. М. Навчальний натюрморт: підготовка рисунка під акварельний живопис // Мистецтво та освіта. 2018. №1(87). С. 46-51.